

לפני מספר שבועות הוסיפה בספקטור, שבועון אנגלי רב-תוסעה, רשימה בשם "המערכ הפרוע של ישראל". המדובר היה בעכו, ומסמך הסיפור היה, כי ברוך נוימארק-ראש העיר, שניה, משום שיש נגדו האשמות כבדות, את שמו לנוי. האינפורמציה העובדתית של השבועון היתה כמובן כוזבת. נוימארק שינה את שמו עוד לפני מספר שנים. אך הכותרת התאימה יותר למציאות. ההאשמות היומיומיות המושמעות נגד נוימארק למעבר הפרוע. האיש נמוך-הקומה ורחב-החזה, בעל עין הזוכית והסנטר האומר כוח, נכנס רק מאוחר לחייה הציבוריים של המדינה. השם, שכל ילד מזכירו כיום בדברו על שחיתות בארץ, לא היה ידוע כולל עקב קום המדינה.

נוי נתן ינוע לכה

כשכבש צה"ל בסתיו 1948 את העיר עכו מינה מושלה הצבאי של הגליל את ברוך נוימארק למפקד העיר. האדם, שעוד בירושלים, בה פקד על חבל, הראה כוח עבודה והחלטה חזק, נראה מיד כמתאים ביותר. עכו שנכבשה לא היתה כלל פנינה. ביוב היה שייך לשטח החלומות, הסירחון עלה מכל עבר. ברחובות נראו יותר עכברים מאנשים. הערבים שנטשו את ערים הורישו לבאים אחריהם בארות מזוהמות, חצרות בעלות צורה ריח של בתי-כסא ציבוריים. ולמה שממנה יותר לחורבה מאשר לעיר, החלו נוהרים תוך תקופה קצרה 17,000 עולים, שביכרו את הסירחון בבית-אבן על האויר הצח באוהל בד.

מאשימו האדוקים ביותר של נוי כיום תימיי דעים בדבר זה: הם אינם חושבים כי איש אחר היה מיטיב להשתלט על המצב. האיש, שבתור מסקד צבאי של העיר היה נתון רק למרות עצמו מהחלטותיו שנגעו לעיר, מהר לשקם אותה. ויכוחים היו מיותרים, אורח שלא ניקה את חצרו מרוצונו ה"טוב, עשה כך על-פי פקודתו האישית של נוי. הוא החליט כיצד ליעל את אספקת המים, קבע כיצד ומתי לבנות, נתן חשמל, סידר ביוב.

נוי נתן, ונוי לקח. נוי היה כלי-כול. עובדת היותו קצת נס בשעת מילוי תפקידו, צפן צוטו על דעות יוצציות, היו אורחי עכו מוכנים לסלוח לו. למושל צבאי היתה רק אבן-בוחן אחת: יעילות. ברוך נוי עמד במבחן. סביבו החלה מתלבדת קבוצת עוזרים נאמנים, שסידרם במשך דרו. בחלקם היו אלה אנשים בעלי אותו פוקס מפא"י, אך היו ביניהם גם יריבים פוליטיים. הדיקטטור הקטן חילק משרות, טובות ורשימות ל"קיסוסקים. חוג כל אנשי המלך גדל.

טעות קמנה בתאריכים

תקופות צבאיות, ואתן שלטון יחיד כבדדים, לא היו מיועדות להמשך לעולם ועד. בקיץ 1951 הניעה תורה של עכו להפך מעיר נתונה לממשל צבאי לעירייה אזרחית. מפא"י שהיתה בטוחה בנצחונה בבחירות, היססה להעמיד את ברוך נוי בראש רשימתה. המוסד לביקורת שלה פסק שלילית. נוי שכהן כבר מאז מאי 1949 כראש עיר ממונה על-ידי משרד הפנים, לא גילה בתקופה זו סימנים מובהקים להחלפת השיטה הדיקטטורית במועצתית.

ברגע זה הוכיחו ידידיו, שהעלה אותם לגדולה, את ערכם: למרכז המסלגה שוגרה פטיציה, ועליה 1200 חתימות, שדרשה את מועצמותו של נוי. חשבון החותמים היה הגיוני: נוי, שהיה גם הרבה להשתמש ביד ברזל בזמן כהונתו כממונה, ישנתה לאחר שעמדתו תהיה תלויה בבוחריו. מלבד זה הוא עבד כסוס, עשה ימים כלילות, הצטיין ביעילות. מרכז המסלגה נכנע, מועצמותו של נוי אושרה, ואחר יום הבחירות ישב נוי על כסאו הישן, הפעם ברצון העם.

חשבון תומכיו נתגלה כמוטעה ביסודו עד מהרה. ב"ב-חבריו, אהם נאלץ לשבת סביב השולחן הירוק, ראה נוי רק מעצור בלתי רצוי, לזול בדעותיהם ואף בהחלטותיהם. עד כמה שהיה ניתן עקף אותם. העמידם בפני עובדות קיימות בפעולותיו. להשתיק מהאותיהם היה משתמש בתכסיס. שבלעזת קוראים לו בכוף: "זה חוקי". היתה אחת האמיתות שנהג להביען לפני המועצה, שלא טרחה לבדוק את אמיתות דבריו.

כשהואשם לראשונה בלקיחת 300 ל"י מקופת העירייה שלא יכול היה להסביר למה שששו, נקט ברוך נויית מובהקת להגנתו: "אתם חושבים שאקח 300 ל"י לתועלת הפרטית מהקופה, בזמן שהיו לי בכיס 3,300 ל"י ממכירת מכונותי הפרטית?" חברי המועצה המאשימים השתתקו. רק אחרי זמן רב נוכרו לבדוק את דבריו של נוי, והפתעו להוכיח, כי נפלה טעות קטנה בתאריכים: את מכונותו מכר נוי חמישה חודשים יותר מאוחר.

השיטה עבדה גם במקומות אחרים. כשבא פעם נוי ירושלימה לקבל 8000 ל"י ממשד ממשלתי, בקש הפקיד אישור פורמאלי ממשד הפנים. "או, בחדאי!" מהר נוי

להסכים, החל מחטט בתיקו. הפקיד התביש שלא נתן אימון בראש עיר, הוסיף: "אין דבר, אדון נוי, אל תטריח את עצמך בחיפוש". נוי לקח את הצ'ק, הלך ישר למשרד הפנים, לקבל את האישור.

כשנוסף על דרכו הדיקטטורית נאלץ נוי גם להקטין את ערייתו המנופחת ולפטר אנשים ממשרות שקודם העלה אותם אליהן, הפכו ידידים רבים לאויבים. מבקשי ומקבלי טובות מאתמול שלשום, שרצו עוד קצת ולא קיבלו, פנו עורף. אנשי המלך פתחו מיום ליום, במקומם הופיעו ההאשמות. העיקרית והיסודית ביניהן: שימוש לרעה בסמכויותיו כראש עיר, בזה שקודם בעזרתו עניינים פרטיים.

קרח: אפילו מהלבנון

קואופרטיב של משוחררי צה"ל לייצור קרח בעכו, שבית-חורשתו מספק היום את תצרוכת העיר, פנה למשרד ראש הממשלה ולמבקר המדינה בהאשמה, כי ברוך נוי נתן זכיון לחברה שנייה, מורכבת בחלקה מבעלי הון חוץ-לארציים, להקים בית-חורשת שני, שינשל אותם.

בין שורות האשמה לא כבדה ביותר זו צצו כמה דברים יותר רציניים. בית-חורשות הערבי הנטוש, שהחיללים המ"שוחחרים קבלוהו בשעתו, היה קודם בידיים אחרות: אם בשם ברוך נוי קבלו לראשונה, עזב אותו רק תחת לחץ הממונים עליו. חברי הקואופרטיב קיבלו הודעה ממושגל הגליל, כי המועמד הקודם יותר, מאז לא היה יחסו של ראש העיר לקואופרטיב לבבי ביותר.

לפניה עסק קשה אך מצויין. במקום להלחם בעתיד במתחרה, יהיו שותפים לשרשרת בתי-קולנוע.

הנכים הוציאו מכשירי רדיו וחפצים אישיים מתוך בתיהם; טבעות ותכשיטי נשותיהם של השבעה צמצו דרכם לסוחרים, על מנת לההפך למזומנים. הנכים השיגו 6000 ל"י, מסרון ליורעאלי. האימון שרחשו לו, הגיע עד נתנית הסכום לידו ללא קבלה. תמורת 6000 הלירות קיבלו לאחר כמה ימים הצעת חוזה מקורית ביותר. ברוך נוי ויוהר יורעאלי מתמנים למנהלים לנצח, בלי להתחשב במספר המניות הנמ"צאות בידיהם.

אפילו בעיני אנשים תמימים כשבעת בעלי הקולנוע נראה הדבר חשוד, והם ביקשו עזרת עורך-דין. זה גילה להם במבט ראשון את הפח שנטמן להם, יעץ להם להתקשר עם המשפחה הפרטית, בעלת המגרשים. שם הייתה להם פצצה ממש: 19,000 לירות היה הסכום שהפרסים הסכימו למכור תמורתן את המגרשים. חשבון ראש העיר היה רק מעט פחות מגאוני. 1,000 לירות רווח נקי, כניסה לעסק ללא פרוטה ומשרת מנהל לנצח.

לאחר כמה דפיקות חזקות על שולחנו של יורעאלי הצליחו לקבל ממנו קבלה עבור 6000 הל"י, שנפרעה אחר כך בסכום של 5,400 ל"י, פחות 10% שאבדו עם החלפת הכסף במדינה.

הדרך הקצרה והיעילה

פרשה נוספת, היא סלילת הכביש המפורסם שסלל נוי

אל ביתו. הכביש למעשה אינו כביש, אלא דרך-עפר, ולא היה מעורר התרגשות, לולא יתר ההאשמות. אין להניח, כי המועצה לא היתה מסכימה לתקן את הדרך ה"מובילה אל בית ראש העיר, וששקעו בה בחורף בכוף, לוא היה מבקש זאת. אך נוי הלך בדרך שלו: נתן הוראה למהנדס העיר ל"סלול, הודיע אחר-כך למועצה הגדמת מהעזתו, כי לא ידע שסוללים לו כביש.

מנקודת ראייתו החד-עיי-נית של ברוך נוי לא קרה כאן שום אסון, העניין עלה בסך הכל 800 לירות, לעיר ריית עכו יש קטע דרך סלול לה נוסף, ולוא היה שואל את המועצה, היו עדיין דנים בדבר באחת העודות.

הדרך הקצרה והיעילה היא קודש לאיש שאינו יכול ואי-ל"ו רוצה להתרגל לבלים שכל משטר דמוקרטי שם על פעיליו.

קודם עושה, אחר שואל

ההאשמה הידועה ביותר ברחבי הארץ היא לקיחת 300 הלירות. כיוון שהיא ה"האשמה הקונקרטיה היחידה לשמש מנוף בידי מתנגדיה, ודוקא היא ההאשמה, שאין מרבים להאמין בה. אמר חבר מועצת עיריית עכו מטעם הציונים הכלליים: "לוא היה מדובר בגנבת 30,000 ל"י, היית מאמין, 300 ל"י, לא!" בעיריית עכו היא נוהג שאם התעורר באופן בלתי צפוי צורך בסכום לא גדול, יכול היה כל איש מהנהלת העיר לגשת לקופה, לקבל את הסכום כנגד קבלה עם חתימתו, עד ליישוב החשבון עם הגובר. כן עשה נוי, יותר מפעם. יום אחד הופיע בקופה, דרש מהקופאי 300 לירות מיד, הכניס ממורתן פתקי. הגובר היה אותו זמן בעתודות, שאל, כאשר חזר אחרי שבועיים, לשם מה היה הכסף. ונוי לא זכר או, ולא נזכר עד היום.

נשלחו מכתבים לעשרות אנשים וגופים שאי-פעם קבלו כסף מהעירייה, להודיע אם קיבלו באותה תקופה סכום של 300 ל"י מידי ראש העיר. כולם ענו בשלילה. למתנגדיו במועצה, קודם רק לאנשי האופוזיציה, יותר מאוחר גם לאנשים מניין שורות מפלגתו, נפלה מיצאה זו מהשמים. היה להם סוף סוף שוט ביד, להצליף בו באיש שזלזל בהם קודם. ה"300 הפכו מרכז של ההאשמות, למרות שרבים הטילו ספק בדבר, אם אמנם גנב נוי סכום כה פעוט. ישיבה רדפה ישיבה באותה האשלה. ברוך נוי לא עשה הרבה לתקן את מעמדו: הוא הצביע אימון לעצמו, ניהם את חברי המועצה, שישמחו, שלא השתמש בזכות הוויטו. לבסוף פסק משרד הפנים: על ברוך נוי להחזיר את הכסף לקופה. נוי שילם, ושפק בזאת שמן על המדורה. "שלמת משום שהיית אשם!" צהלו יריביו, דרשו שיסתלק מתפקידו.

אולם האיש, שהאשמות כה כבדות הושמעו נגדו, מצטיין בעוד של פיל. לרבים מיריביו בתוך העיר צחק כשגטיחו בפניו דברים, לאחד הוריד סיתרת-לחי בשעת תפילת כל נדרי בערב יום-הכיפורים בבית-הכנסת.

כשהתבטא חבר המועצה בשעת ישיבה בצורה שלא נ"נת להשתמע לשני פנים, כי "אין אני וחברי מרגישים בטוב, ביושבנו עם רמאים וגנבים", הסמיקו כל היושבים סביב השולחן. כולם חוץ מאחד, שלא הגיב כלל: ראש העיר ברוך נוי.

"אינני רגיל גם במכונותי לנסוע פחות מ"80", מתחייך הוא, "אני עושה דברים, אחר כך שואל רשות."

ברוך נוי

בית-חורשת לקרח, קולנוע, כביש, 300 ל"י

כשפנה הקואופרטיב בחודשי הקיץ לעירייה בבקשת הש"תחפות בהוצאות של הבאת קרח מחוץ לעיר, היות ולא יכול או לספק את כל התצרוכת, קיבל תשובה בעליפה מראש העיר: אין זה מענייני לעזור לכם. לא איכפת לי אם תביאו קרח אפילו מהלבנון. אני עוד אראה לכם. אני אסדר אתכם. תצטרכו לחפש שוק אחר לקרח שלכם. יש באפשרותי להוציא אתכם מהעיר.

היה נראה עתה, כי ברוך נוי עמד להגשים את אימונו, ודרך אגב להוסיף מעט תועלת לעצמו. תושב עכו, בשם פרנקל, שחזר ארצה לפני מספר חודשים, סיפר על ישיבה שהיתה לו על סיפון האנייה עם יהודי אנגלי. האיש שח לו כי הוא משקיע הון בארץ, עומד להקים בית-חורשת לקרח בעכו. שותפיו הם בנק יפת, בנק פריסטוונגר ו"בחור בשם נוי". מרכז ההשקעות, שגם בפניו התלוננו חברי הקואופרטיב, משך בכתפיו, טען, כי לא ידע על קיום בית-חורשת הראשון, נתן את הסכמתו להקמת בית-חורשת השני על פי המלצה חמה ביותר של העירייה.

עסק קשה, אך מצויין

שבעה נכיר-מלחמה הקימו לפני שלוש וחצי שנים קולנוע בעכו. העסק הלך, והנכים שבעו נחת. יותר מזה, לא היה להם כל פחד בפני התחרות. ראש העיר בעצמו שמר להם את המנופולין, בהשליכו יותר מבקשה אחת להקמת קולנוע נוסף לסל הניירות. עד שנפתח יום יפה אחד סינף לבנק הלאומי בעכו, ויחד אתו הופיע מנהלו החדש: יוהר יורעאלי, המכונה בפי עצמו "סוס מלחמה זקן", שהשתלט קודם כל על המפלגה בעכו, ובזמנו הפגיו החל ממלא תפקיד צדדי של יועץ כלכלי פרטי לראש העיר. פשטו שמועות, כי השניים עומדים לקנות מגרש כדי להקים עליו בית-קולנוע. מה שהיה בגדר של הנחה, התאמת חיט, לקבוצת הנכים באה פנייה דרך יורעאלי, להשתתף בעסק, היות והפרטים, בעלי החלקה, מתנים את מכירתה במכירה שנייה מחוץ לעיר, דבר הרוש כסף רב. הסכום הדרוש לפי הודעתו של יורעאלי: 30,000 ל"י עבור שתי החלקות. מזה נדרשו הנכים לתת 20,000 (ונוי) 10,000. קבוצת הנכים ראתה